II

(Besluiten waarvan de publicatie niet voorwaarde is voor de toepassing)

COMMISSIE

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE
van 28 juli 1999
betreffende staatssteun van de Bondsrepubliek Duitsland ten gunste van Brockhausen Holze GmbH

(kennisgeving geschied onder nummer C(1999) 2914)

(Slechts de tekst in de Duitse taal is authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

(2000/21/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 88, lid 2, eerste alinea,

Gelet op de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, en met name op artikel 62, lid 1, onder a),

Na belanghebbenden overeenkomstig de voormelde bepalingen te hebben verzocht hun opmerkingen kenbaar te maken [1], en gezien de ontvangen opmerkingen,

Overwegende hetgeen volgt:

1. **PROCEDURE**

(1) Volgens een bij de Commissie ingediende klacht van 2 september 1996 (geregistreerd op 6 september 1996) heeft de deelstaat Saksen overheidssteun verleend aan de onderneming Brockhausen Holze GmbH (hierna: „BHC"), te Chemnitz. Op de verzoeken om inlichtingen van de Commissie van 16 september en 22 november 1996 werd door Duitsland formeel geantwoord bij brieven van 15 oktober 1996 en 7 februari 1997. Op grond van de bij deze laatste brief verstrekte inlichtingen werd de zaak op 8 april 1997 als NN-steunmaatregel ingeschreven. Op 18 april 1997 heeft BHC de Gesamtvollstreckung (faillissementsprocedure in de nieuwe Duitse deelstaten) aangevraagd. Bij brieven van 21 april, 12 juni en 18 juli 1997 verzocht de Commissie Duitsland deze steun aan te melden. Duitsland wees dit bij brieven van 26 juni en 15 augustus 1997 af, met het argument dat een aanmelding overbodig was geworden, omdat de onderneming de Gesamtvollstreckung had aangevraagd.

(2) Bij schrijven van 18 februari 1998 deelde de Commissie Duitsland mee dat zij besloten had de procedure van artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag in te leiden. Bovendien maande zij Duitsland formeel aan [2] haar binnen één maand na de datum van ontvangst van dat schrijven alle bescheiden, inlichtingen en gegevens te verstrekken die noodzakelijk waren om de verenigbaarheid met artikel 87 van het EG-Verdrag te beoordelen. Duitsland antwoordde bij schrijven van 4 mei 1998.

(3) Het besluit van de Commissie inzake de inleiding van de procedure werd bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* [3]. Daarbij verzocht de Commissie alle overige belanghebbenden hun opmerkingen over deze steunmaatregelen kenbaar te maken. Op 9 juni 1998 ontving de Commissie opmerkingen van één belanghebbende, die zij op 25 januari 1999 aan Duitsland meedeelde. Door meerdere verlengingen van termijnen kreeg Duitsland tot en met 31 maart 1999 de gelegenheid zijn opmerkingen kenbaar te maken. Deze termijn werd niet nageleefd. Na een herinneringsbrief van de Commissie deelde Duitsland zijn standpunt uiteindelijk op 11 mei 1999 mee.

[1] PB C 144 van 9.5.1998, blz. 15.

[2] Conform het arrest van het Hof van Justitie van 13 april 1994 in de gevoegde zaken C-324/90 en C-342/90 (Duitsland en Pleuger-Worthington/Commissie), Jurispr. 1994, blz. I-1173.

[3] Zie noot 1.

2. GEDETAILLEERDE BESCHRIJVING VAN DE STEUNMAATREGELEN

2.1. Redenen voor de inleiding van de procedure

(4) Door een klacht van een Oostenrijkse machinefabriek kreeg de Commissie kennis van de steun ten behoeve van BHC. Volgens deze klacht had de deelstaat Saksen de onderneming voor 4,7 miljoen DEM steun verleend. Klager meende dat deze steun de onderneming de mogelijkheid bood door lagere prijzen haar uitvoeractiviteit te bevorderen.

(5) Bij schrijven van 15 oktober 1996 deelde Duitsland mee dat de onderneming inderdaad een stille participatie van 2,5 miljoen DEM had ontvangen uit het consolidatiefonds van de deelstaat Saksen ([4]), en een Ausfallbürgschaft (garantie voor niet-betaling) van 80 % voor een krediet van DEM 2,3 miljoen DEM overeenkomstig de garantierichtsnoeren van de deelstaat Saksen ([5]).

(6) Deze steunmaatregelen bleken in volgend opzicht problematisch:

a) de goedkeuring van steunregeling N 117/95 was verbonden aan de Duitse toezegging dat er geen steun zou worden gecumuleerd. De steun uit het consolidatiefonds werd echter toegekend bovenop de garantie die verleend was in het kader van steunregeling N 73/93, en zodoende werd het cumuleringsverbod overtreden. De steun had dus als ad-hoc-herstructureringssteun moeten worden aangemeld;

b) bij regeling N 73/93 zijn slechts garanties voor kredieten vanaf 5 miljoen DEM toegestaan.

(7) Duitsland werd bij herhaling verzocht de maatregelen formeel aan te melden en alle inlichtingen te verstrekken die nodig zijn om de steun op zijn verenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt te kunnen toetsen. Dit werd door Duitsland bij brieven van 26 juni en. 15 augustus 1997 afgewezen, met het argument dat:

a) een aanmelding overbodig was geworden, omdat de onderneming de Gesamtvollstreckung had aangevraagd;

b) de steunmaatregelen niet als afzonderlijke steun moesten worden beschouwd, maar als één enkele steunmaatregel ten behoeve van de herstructurering, zodat geen inbreuk wordt gemaakt op het cumuleringsverbod. Door gebruik te maken van beide regelingen kon de totale intensiteit van de steun worden verminderd, omdat de steunintensiteit bij een borgstelling lager is dan bij een lening. Aldus kon de steun tot een minimum worden beperkt en kon beter rekening worden gehouden met de kaderregeling voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden ([6]).

(8) Om een formele aanmelding te kunnen ontvangen en de aan de onderneming verleende steun te kunnen beoordelen op zijn verenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt, heeft de Commissie daarop besloten de procedure in te leiden.

2.2. De begunstigde onderneming

(9) Op 31 december 1995 had BHC 243 werknemers in dienst, behaalde zij een jaaromzet van 32 miljoen DEM en was zij niet voor 25 % of meer eigendom van een onderneming die geen kleine of middelgrote onderneming (KMO) was. Daardoor was BHC een KMO in de zin van de aanbeveling (96/280/EG) van de Commissie van 3 april 1996 betreffende de definitie van kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's) ([7]).

(10) BHC was werkzaam op drie gebieden: gietwerk volgens de specificaties van de klant (25 %), dienstverlening (25 %) en sluitstukken (50 %); de onderneming produceerde voornamelijk stalen kogels voor de cementindustrie en pantseringen voor stookinrichtingen.

(11) Doordat de onderneming gevestigd is in Chemnitz, is zij gelegen in een regio in moeilijkheden van de deelstaat Saksen.

2.3. Korte geschiedenis van de onderneming

(12) BHC ontstond uit Eisen- und Stahlgießerei Chemnitz GmbH (hierna: „ESC GmbH"), die begin 1992 door PE GmbH van de Treuhandanstalt (hierna: „THA") werd verworven. De privatisering vond plaats na een vrije, onvoorwaardelijke en transparante biedprocedure, waarbij het beste bod werd aanvaard. In september 1992 richtten beide ondernemingen CPC GmbH op, die een ijzer- en staalgieterij zou gaan exploiteren. In 1993 stelde de deelstaat Noord-Rijnland-Westfalen een financieringsplan voor CPC GmbH op, met als voorwaarde dat in Noord-Rijnland-Westfalen een vestiging werd opgericht. Daarom werd CP Gießerei KG (hierna: „CPG KG") opgericht in Beckum. In de daaropvolgende periode werd de benaming van CPC GmbH en CPG KG veranderd in, onderscheidenlijk, BHC Brockhausen & Holze Gießerei GmbH & Co KG (hierna: „BHC KG") en Brockhausen & Holze Gießerei GmbH (hierna: „BHC GmbH"). Op 29 augustus 1995 werden BHC GmbH en BHC KG gefuseerd tot BHC.

([4]) Richtlinie ober die Gewährung von Mitteln aus dem Konsolidierungsfonds des Freistaates Sachsen zur Umstrukturierung kleiner und mittlerer Unternehmen der gewerblichen Wirtschaft auf der Grundlage der Vereinbarung des Freistaates Sachsen mit der Treuhandanstalt(THA)/Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben (BvS) van 5 december 1994; Steunmaatregelen van de staten nr. N 117/95, goedgekeurd bij schrijven van de Commissie van 5 mei 1995 (SG(95) D/5782).

([5]) Bürgschaftsrichtlinie des Freistaats Sachsen fur die Wirtschaft und die freien Berufe sowie die Land- und Forstwirtschaft van 1 september 1993; Steunmaatregelen van de staten nr. N 73/93, goedgekeurd bij schrijven van de Commissie van 7 juni 1993 (SG(93) D/9273).

([6]) PB C 368 van 23.12.1994, blz. 12.

([7]) PB L 107 van 30.4.1996, blz. 4.

(13) In de loop van 1995 werd BHC met enorme liquiditeitsproblemen geconfronteerd als gevolg van vertragingen bij de uitvoering van investeringen en de grote aanloopverliezen. Deze verliezen waren vooral het gevolg van de onproductieve oude installaties van de onderneming en de stopzetting van de samenwerking met een West-Duitse partner. In een verslag van het consultantbedrijf LOGOS-Consult werden de financiële behoeften van de onderneming in januari 1996 op 6 miljoen DEM geraamd. Een herstructureringsplan werd opgesteld, en diverse overheidsinstanties verleenden financiële steun. De liquiditeitsproblemen van de onderneming konden daardoor evenwel niet worden opgelost. In februari 1997 werd nog eens voor 1,243 miljoen DEM steun ter beschikking gesteld. Aangezien deze middelen niet volstonden, vroeg BHC op 18 april 1997 de Gesamtvollstreckung aan.

(14) De Gesamtvollstreckungsprocedure werd op 20 mei 1997 ingeleid. De bewindvoerder heeft met Guß- und Verschleißtechnik GmbH (hierna: „GVT") een overname- en pachtovereenkomst gesloten. Op 23 juni 1997 werden de bedrijfsactiviteiten van BHC stopgezet en door GVT overgenomen. De onderhavige beschikking heeft uitsluitend betrekking op de vroegere onderneming.

2.4. **Financiële steun**

(15) Volgens de aanmelding, die Duitsland op 4 mei 1998 na de inleiding van de procedure indiende, werd aan BHC in de periode 1994-1997 diverse malen steun verleend, voor een totaalbedrag van meer dan 42 miljoen DEM. Het aandeel van de particuliere investeerder in de herstructurering lijkt 750 000 DEM te bedragen ([8]). Uit de aan de Commissie verstrekte informatie vallen echter geen duidelijke conclusies te trekken.

(16) In 1993 werd voor BHC een eerste, uitvoerig financieringsplan uitgewerkt:

a) op 27 mei 1994 verleende de deelstaat Noord-Rijnland-Westfalen in het kader van zijn programma Bürgschaftshilfen des Landes NordrheinWestfalen für Vorhaben auf dem Gebiet der Länder Brandenburg, Mecklenburg-Vorpommern, Sachsen, Sachsen Anhalt, Thüringen und Berlin-Ost een Ausfallbürgschaft van 90 % voor een investeringskrediet van 20 miljoen DEM en voor een bedrijfskrediet van 10 miljoen DEM ([9]). De steun beliep dus 27 miljoen DEM;

b) op 28 oktober 1994 verleende de deelstaat Saksen in het kader van de Gemeinschaftsaufgabe „Verbetering van de regionale economische structuur" ([10]) een subsidie van 7,406 miljoen DEM, waarvan slechts 6,94 miljoen DEM werd uitgekeerd;

c) het Finanzamt Chemnitz verleende de onderneming op grond van de Investitionszulagengesetz 1993 (Wet investeringspremies — hierna: „InvZulG") voor 1994 en 1995 investeringspremies van, onderscheidenlijk, 91 268 DEM en 1 056 153 DEM.

(17) Als gevolg van de moeilijkheden van de onderneming dienden in januari 1996 herstructureringsmaatregelen te worden genomen. Deze werden gefinancierd door:

a) een bedrijfskrediet van de huisbankier (aanvankelijk beperkt tot een bedrag van 1,8 miljoen DEM), waarvoor de deelstaat Saksen op 3 april 1996 een garantie van 80 % verleende in het kader van zijn garantieprogramma (N 73/93). Deze garantie bedroeg 1,44 miljoen DEM;

b) een op 24 juni 1996 toegekende stille participatie uit het consolidatiefonds van de deelstaat Saksen ([11]) ten belope van 2,5 miljoen DEM;

c) een respijtperiode die Stadtwerke Chemnitz verleende voor een bedrag van 1,167 miljoen DEM.

(18) Om de liquiditeitsbehoeften van de onderneming te dekken, werden in februari 1997 ten slotte volgende drie maatregelen genomen:

a) de garantie van de deelstaat Saksen werd met 500 000 DEM opgetrokken, zodat een krediet van in totaal 2,3 miljoen DEM — in plaats van 1,8 miljoen DEM — werd gegarandeerd;

b) de Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben (hierna: „BvS") verleende een krediet van 500 000 DEM, tegen een rente van 3 % boven de discontovoet;

c) de aandeelhouders droegen 250 000 DEM bij om het liquiditeitstekort te overbruggen.

(19) Al deze steun werd in het kader van de Gesamtvollstreckung opgenomen in de tabel der schuldvorderingen.

2.5. **Herstructureringsplan**

(20) De aanmelding van 4 mei 1998 bevatte een korte beschrijving van het herstructureringsplan. Bij schrijven van 11 mei 1999 deelde Duitsland de Commissie het verslag van LOGOS-Consult mee; dit bevatte een beoordeling van het door de bedrijfsleiding van BHC opgestelde plan.

([8]) Dit aandeel lijkt als volgt te zijn samengesteld: 20 % van de lening van meer dan 2,3 miljoen DEM — of 500 000 DEM — en 250 000 DEM in de vorm van een aandeelhouderslening.
([9]) Steunmaatregelen van de staten N 155/88.
([10]) 22e kaderplan van de Gemeinschaftsaufgabe „Verbetering van de regionale economische structuur".

([11]) Zie noot 4.

(21) Doel van het herstructureringsplan uit 1996 was een verhoging van de productiviteit van BHC, een verbetering van het concurrentievermogen van de onderneming en een sanering van de relatief gespannen financiële situatie.

(22) Het herstructureringsplan omvatte in essentie zes maatregelen:

a) beëindiging van de reconstructie van essentiële onderdelen van de installaties, met als doel een kwalitatief betere productie, een vermindering van het gebruik van materialen, energie en personeel, en uiteindelijk een productie tegen een meer concurrerende kostprijs;

b) het uit bedrijf nemen van een aantal onrendabele oude installaties;

c) personeelsinkrimping met 30 werknemers;

d) intensivering van de distributieactiviteiten, onder meer door de uitbouw van een net van vertegenwoordigingen in het buitenland, waarbij de bedrijfsleiding uitging van een omzetstijging in 1996 en de daaropvolgende jaren;

e) aanpassing van het productassortiment tot meer hoogwaardige producten, namelijk van gieterij naar de cementsector. BHC mocht geen klassieke gieterij meer zijn.

(23) In het financieel plan werd voorzien in de afstoting van gronden die voor de bedrijfsvoering niet noodzakelijk waren, om met eigen middelen bij te dragen tot het verlagen van de schuldenlast van de onderneming en zodoende bij kredietinstellingen aanvullende financieringsmogelijkheden te krijgen.

(24) Voor het boekjaar 1996 werd nog verlies in het vooruitzicht gesteld, maar vanaf 1997 zou de onderneming dan een positief bedrijfsresultaat kunnen boeken.

(25) LOGOS-Consult noemde het plan van de bedrijfsleiding optimistisch en ambitieus, doch niet onrealistisch. Aangezien daarin geen rekening werd gehouden met een worst case scenario, bleven een aantal risicofactoren bestaan. Zo diende het eigen aandeel van de onderneming in de herstructurering gefinancierd te worden door de afstoting van gronden die voor de bedrijfsvoering niet noodzakelijk waren. Bij het opstellen van het verslag van LOGOS-Consult had deze verkoop nog niet plaatsgevonden en bleef hij ook onzeker.

2.6. **Producten en afzetmarkten**

(26) BHC was vooral werkzaam op het gebied van gietwerk, sluitstukken en dienstverlening. In de gieterij (25 % van de omzet) produceerde de onderneming vooral onderdelen voor machine- en motorenbouw, een sector waar een scherpe concurrentie speelt. De sluitstukken (50 % van de omzet) worden hoofdzakelijk voor de cementindustrie geproduceerd. Volgens de aanmelding bestaat hier evenwel geen overcapaciteit, omdat het een op de klanten afgestemde productniche betreft. Daar kwam dan nog de dienstverlening bij, die 25 % van de omzet vertegenwoordigde.

(27) Met een jaarproductie ter waarde van ongeveer 20 miljard EUR behoort de Gemeenschap tot de grootste gietwerkproducenten ter wereld. In deze sector worden vooral onderdelen voor machine- en motorenbouw geproduceerd. Deze bedrijfstak bestaat uit kleine en middelgrote ondernemingen.

(28) Gieterijen zijn toeleveranciers van industriële ondernemingen, en zijn als dusdanig sterk afhankelijk van het verloop van de activiteiten en van de vraag van hun klanten. Door een conjunctuurdaling kromp het aantal werknemers in de communautaire gieterij-industrie sinds 1989 met 50 000, hetgeen neerkomt op circa 20 % van de werknemers uit deze sector.

(29) In vergelijking tot andere sectoren speelt de buitenlandse handel voor gietwerkproducten nauwelijks een rol.

(30) De gieterij-industrie is geen echte groeisector. Wordt geen rekening gehouden met de door conjunctuurschommelingen bepaalde afwijkingen, dan is de productie in de voorbije tien jaar nagenoeg stabiel gebleven. De voor deze periode waar te nemen waardestijging is alleen een weerspiegeling van de tendens naar hoogwaardige gietwerkproducten.

(31) De gieterijen werden hard getroffen door de laatste recessie in de jaren 1990-1993. In 1994 trad er echter een verbetering op, en sindsdien wordt de markt niet meer gekenmerkt door overcapaciteit. Aangezien in de voorbije jaren bovendien een drastische personeelsinkrimping werd doorgevoerd en talrijke productieprocédés verder werden gerationaliseerd, heerst er in de sector opnieuw een gematigd optimisme. Dat deze rationalisatie terecht was, blijkt uit de spectaculaire omvang van de productie in 1995, die met 20 % minder personeel (ten opzichte van 1989) werd behaald ([12]).

3. **STANDPUNT VAN ANDERE BELANGHEBBENDEN**

(32) Bij schrijven van 9 juni 1998 ontving de Commissie opmerkingen vanwege Maschinenfabrik Liezen und Giesserei GmbH, de onderneming die op 2 september 1996 klacht had ingediend.

(33) De onderneming juicht het besluit van de Commissie toe om de procedure tegen BHC in te leiden en wijst andermaal op de stelling dat in de gieterij-industrie sinds meerdere jaren overcapaciteit bestond. Steun van de overheid voor een onderneming uit deze sector beïnvloedt de mededinging ongunstig en dient te worden vermeden, omdat deze onderneming daardoor de beschikking krijgt over aanvullende middelen die haar in staat stellen haar producten onder de marktprijs te verkopen.

([12]) Zie Panorama der EU-Industrie 1997, blz. 10-41 (ook beschikbaar in het Engels en Frans).

(34) Ook de op 18 april 1996 ten aanzien van BHC ingeleide Gesamtvollstreckungsprocedure mag er niet toe leiden dat een onderzoek van de reeds verleende steun, die de mededinging al ongunstig had beïnvloed, wordt verhinderd.

(35) Volgens dit schrijven heeft de na Gesamtvollstreckung door de heer SchulzeBrockhausen opgerichte nieuwe onderneming bij de deelstaat Saksen om nieuwe steun gevraagd. Indien steun van de overheid voor de „opvangoplossing", waarbij de activiteiten van BHC met hetzelfde management worden voortgezet, werd goedgekeurd, zou dit neerkomen op het omzeilen van de vigerende steunregels en een nieuwe, ongeoorloofde vervalsing van de mededinging.

(36) Mocht blijken dat de oude en nieuwe steun herstructureringssteun is, dan dient de vraag gesteld of aan de voorwaarden van de kaderregeling is voldaan. Het beginsel dat herstructureringssteun slechts eenmaal mag worden verleend, werd omzeild toen de nieuwe onderneming deze steun ontving.

4. OPMERKINGEN VAN DUITSLAND

(37) Duitsland ging op het verzoek van de Commissie in bij schrijven van 4 mei 1998. Feitelijk gaat het om de aanmelding van alle aan BHC toegekende steun.

(38) Wat betreft de steun voor de als „opvangoplossing" opgerichte nieuwe onderneming, deelde Duitsland bij schrijven van 4 december 1998 mee dat BHG Guß- und Verschleißtechnik GmbH en GVT Guß- und Verschleißtechnik GmbH Chemnitz voor 2,149 miljoen DEM regionale steun hadden aangevraagd in het kader van de Gemeinschaftsaufgabe „Verbetering van de regionale economische structuur".

(39) Duitsland heeft deze gegevens bevestigd bij schrijven van 11 mei 1999 en daarin opnieuw uiteengezet waarom het van mening is dat de steun voor BHC met de kaderregeling verenigbaar is.

5. BEOORDELING VAN DE STEUN

5.1. Steun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag

(40) Het valt niet uit te sluiten dat de beschreven steunmaatregelen het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig hebben beïnvloed, wat betreft de voornoemde markt. Bijgevolg moet elk van deze steunmaatregelen worden getoetst aan artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag.

(41) De Ausfallbürgschaft van 90 % voor een investeringskrediet van 20 miljoen DEM en een bedrijfskrediet van 10 miljoen DEM — of een garantie ten belope van in totaal 27 miljoen DEM — werd toegekend in het kader van een aangemelde en door de Commissie goedgekeurde regeling. De voor de toepassing van deze regeling vastgestelde criteria werden nageleefd.

(42) De subsidie van 7,406 miljoen DEM werd verleend in het kader van de bij de Commissie aangemelde en door haar goedgekeurde Gemeinschaftsaufgabe „Verbetering van de regionale economische structuur".

(43) De investeringspremie van 1,147 miljoen DEM werd toegekend in het kader van een aangemelde en door de Commissie goedgekeurde regeling.

(44) De garantie van 80 % voor een bedrijfskrediet van 2,3 miljoen DEM — voor een bedrag dus van 1,8 miljoen DEM — werd verleend in het kader van het garantieprogramma van de deelstaat Saksen (N 73/93). Normaliter worden in het kader van deze regeling slechts garanties verleend voor kredieten vanaf 5 miljoen DEM. Bij uitzondering kan de Sächsische Aufbaubank of de Bürgschaftsbank Sachsen GmbH ook garanties verlenen voor kredieten van minder dan 5 miljoen DEM. Dit is het geval wanneer het krediet bestemd is voor de financiering van herstructureringsprojecten en de garantie dus dient bij te dragen tot het welslagen van een herstructureringsplan. Aan de goedkeuring van dit programma is de voorwaarde verbonden dat een herstructureringsplan wordt uitgewerkt dat de levensvatbaarheid van de onderneming kan herstellen. Wanneer dergelijk herstructureringsplan wordt opgesteld, moet de Commissie nagaan of het met dit plan mogelijk was de levensvatbaarheid te herstellen.

(45) De stille participatie van 2,5 miljoen DEM werd toegekend uit het consolidatiefonds van de deelstaat Saksen (N 117/95). Deze regeling werd goedgekeurd, onder meer op voorwaarde dat zij niet ten goede zou komen aan ondernemingen die al herstructureringssteun ten behoeve van ondernemingen in moeilijkheden hadden ontvangen. Dit cumuleringsverbod werd niet nageleefd, want de steun werd toegekend bovenop de door de Sächsische Aufbaubank verleende garantie van 80 % voor een krediet van 2,3 miljoen DEM. Duitsland is van mening dat in dit geval geen sprake is van cumulering van steun, omdat de beide maatregelen niet als afzonderlijke steun moeten worden beschouwd, maar als één enkele steunmaatregel ten behoeve van de herstructurering. De Duitse autoriteiten voeren aan dat door gebruik te maken van beide regelingen de totale intensiteit van de steun kon worden verminderd, omdat de steunintensiteit bij een borgstelling lager is dan bij een lening. Dit betoog kan niet worden gevolgd. Indien de Commissie dit zou toestaan, dan verliest ieder cumuleringsverbod zijn zin en wordt de naleving ervan aan willekeur onderhevig. Overigens wordt ervan uitgegaan dat de steunintensiteit van een door de staat aan ondernemingen in moeilijkheden verleende garantie of krediet 100 % bedraagt, zodat zij gelijkstaat met een subsidie ([13]).

([13]) Mededeling van de Commissie aan de lidstaten: Toepassing van de artikelen 92 en 93 van het EG-Verdrag en van artikel 5 van Richtlijn 80/723/EEG van de Commissie betreffende de doorzichtigheid in de financiële betrekkingen tussen lidstaten en openbare bedrijven (PB L 307 van 13.11.1993, blz. 3).

Aangezien de voorwaarden van deze regeling niet vervuld zijn, had de maatregel, overeenkomstig artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag, afzonderlijk moeten worden aangemeld. Duitsland is deze verplichting niet nagekomen, zodat de steun onrechtmatig werd toegekend en als ad-hocherstructureringssteun moet worden aangemerkt.

(46) Ook de door Stadtwerke Chemnitz verleende respijtperiode voor een bedrag van 1,167 miljoen DEM vormt overheidssteun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag, en had overeenkomstig artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag moeten worden aangemeld. Louter formeel gezien is hij bij gevolg onrechtmatig. Daardoor worden aanvullende liquide middelen ter beschikking gesteld, hetgeen neerkomt op een krediet.

(47) Het BvS-krediet van 500 000 DEM werd toegekend aan een onderneming in moeilijkheden en dient te worden aangemerkt als steun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag. Aangezien deze steun niet werd aangemeld, is ook hij formeel onrechtmatig. Dit bedrag moet met een rentebedrag van 5 800 DEM worden vermeerderd.

5.2. **Afwijkingen op grond van artikel 87, lid 3, van het EG-Verdrag**

(48) De Commissie dient na te gaan of de steun in aanmerking komt voor een afwijking op grond van artikel 87, lid 3, van het EG-Verdrag.

(49) In de zaak-BHC baseert de Commissie zich op de afwijkingsbepaling van artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag die betrekking heeft op „steunmaatregelen om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad". Hoofddoel van de hier onderzochte steun is niet het vergemakkelijken van de regionale ontwikkeling, maar de herstructurering van een onderneming in moeilijkheden. Dergelijke steun kan met de gemeenschappelijke markt verenigbaar worden verklaard indien aan de criteria van de kaderregeling is voldaan.

(50) De door de deelstaat Saksen verleende garantie van 80 % voor een bedrijfskrediet van 2,3 miljoen DEM, de stille participatie uit het consolidatiefonds en de door Stadtwerke Chemnitz verleende respijtperiode voor een bedrag van 1,167 miljoen DEM, alsmede het BvS-krediet van 500 000 DEM kunnen worden beschouwd als herstructureringssteun. De steun die in 1997 werd toegekend wegens een nieuw liquiditeitstekort, kan worden aangemerkt als een aanvullende, voor de herstructurering noodzakelijke maatregel.

(51) Wil de Commissie deze steunmaatregelen goedkeuren, dan moet het herstructureringsplan voldoen aan elk van de volgende voorwaarden:

a) de herstructurering moet de levensvatbaarheid van de onderneming op lange termijn herstellen;

b) buitensporige vervalsing van de mededinging moet worden vermeden;

c) omvang en intensiteit van de steun blijven beperkt tot het voor de herstructurering strikt noodzakelijke minimum, en de kosten van de herstructurering staan in verhouding tot de ervan te verwachten baten;

d) het herstructureringsplan wordt volledig ten uitvoer gelegd, en alle door de Commissie opgelegde voorwaarden worden nageleefd;

e) de tenuitvoerlegging van het herstructureringsplan wordt gecontroleerd aan de hand van gedetailleerde jaarlijkse verslagen.

(52) De conditio sine qua non van elk herstructureringsplan is dat het de levensvatbaarheid op lange termijn van de onderneming dient te herstellen binnen een redelijk tijdsbestek en op grond van realistische veronderstellingen inzake de mogelijkheden waaronder deze in de toekomst zal functioneren.

(53) In het herstructureringsplan werd ervan uitgegaan dat de financiële ontwikkeling van de onderneming als volgt zou verlopen:

(in DEM)

	1995 Reëel	1996 Raming	1997 Raming	1998 Raming
Omzet	18 394 000	30 779 000	34 550 000	37 600 000
Kosten voor grond- en hulpstoffen	10 384 000	9 833 000	10 450 000	11 400 000
Personeelsuitgaven	6 689 000	7 900 000	8 327 000	8 327 000
Afschrijvingen	361 000	2 405 000	2 800 000	2 800 000
Jaarresultaat	—	– 1 546 000	247 000	2 163 000

(54) Volgens de Commissie berust het herstructureringsplan niet op realistische uitgangspunten. Meer bepaald gaat het plan uit van een stijging van de verkoop vanaf 1996 en, daarmee samenhangend, een aanzienlijke omzetstijging; voorts wordt voorzien in de financiële sanering van de onderneming door de verkoop van gronden die voor de bedrijfsvoering niet noodzakelijk zijn. De omzetstijging berust in wezen op de prestaties van de onderneming op het marktsegment „cement", waarop de onderneming zich wil concentreren. Bijgevolg voorziet het plan een omzetstijging van meer dan 60 % in de periode 1995-1996. De Commissie is van oordeel dat de omzetstijgingen in het plan te hoog werden ingeschat. Het is onwaarschijnlijk dat BHC zich zo snel zou kunnen oriënteren op een nieuwe markt. Dit vooronderstelt de verwerving van speciale knowhow en technische aanpassing van de machines. Overigens is de financiële sanering van BHC, die zich in een financieel bijzonder moeilijke positie bevindt, afhankelijk van de verkoop van gronden die voor de bedrijfsvoering niet noodzakelijk zijn, tegen een prijs van minstens 5 miljoen DEM. De nieuwe Duitse deelstaten hebben echter te kampen met een overaanbod van industriegronden. De minimumprijs, die door de bedrijfsleiding van BHC werd vastgesteld, moet als onzeker worden beschouwd. In het verslag van LOGOS-Consult wordt een en ander riskant genoemd, omdat op korte termijn slechts een bedrag van 3 à 4 miljoen DEM haalbaar is. Onder deze omstandigheden is de Commissie van mening dat de levensvatbaarheid van de onderneming op lange termijn niet binnen een redelijk tijdsbestek kan worden hersteld.

(55) De verdere evolutie van de onderneming bevestigt deze beoordeling. Eind 1996 werd BHC opnieuw met grote liquiditeitsproblemen geconfronteerd, en bleef ook de omzet ver achter op de verwachtingen. In dat jaar boekte de onderneming een verlies van meer dan 7 miljoen DEM ([14]).

(56) Daarvoor zijn er meerdere redenen:

a) de gronden konden niet worden verkocht;

b) diverse vorderingen konden niet worden geïnd;

c) de onderneming kreeg te kampen met aanzienlijke technische problemen, waardoor de geplande omzet niet werd gehaald.

(57) Ondanks nieuwe financiële steun in februari 1997, werd de levensvatbaarheid van BHC niet hersteld; in de periode januari-april 1997 boekte de onderneming voor meer dan 5 miljoen verlies DEM ([15]). Daarom werd op 18 april 1997 de Gesamtvollstreckung aangevraagd. Dit alles sterkt de Commissie in haar overtuiging dat het herstructureringsplan niet op realistische uitgangspunten gebaseerd was en de levensvatbaarheid van de onderneming niet kon herstellen. Aangezien niet voldaan is aan de eerste voorwaarde uit de kaderregeling, valt de steun niet te verenigen met de gemeenschappelijke markt.

(58) Voorts moet worden onderzocht welk effect deze steun had op de mededinging op de markt voor gietwerkproducten. Volgens de informatie waarover de Commissie beschikt, bestaat er in deze sector geen overcapaciteit. Aangezien BHC een KMO is die gevestigd is in een gebied ex artikel 87, lid 2, onder a), van het EG-Verdrag en er in de sector geen overcapaciteit bestaat, is de Commissie van oordeel dat de concurrenten geen nadelige invloed ondervonden van de herstructurering.

(59) Eén voorwaarde van de kaderregeling is niet vervuld. Bijgevolg kan de herstructureringssteun ten behoeve van BHC niet worden goedgekeurd; het is dus ook niet nodig de eigen bijdrage van de onderneming in de herstructureringsuitgaven te beoordelen.

6. **CONCLUSIE**

(60) Duitsland heeft de voorwaarden voor de toepassing van de garantierichtsnoeren van de deelstaat Saksen (N 73/93) niet nageleefd, aangezien het onmogelijk bleek om met het herstructureringsplan de levensvatbaarheid van de onderneming te herstellen. Het gaat hier dus om ad-hocherstructureringssteun. De voorwaarden van de kaderregeling zijn niet vervuld. De garantie van 80 % voor een bedrijfskrediet van 2,3 miljoen DEM — of een garantie ten bedrage van 1,8 miljoen DEM — is bijgevolg onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt.

(61) Er werd niet voldaan aan de voorwaarden voor toepassing van regeling N 117/95 (naleving van cumulatieverbod). Bijgevolg werd de uit het consolidatiefonds afkomstige stille participatie van 2,5 miljoen DEM door de Commissie aangemerkt als ad-hocherstructureringssteun. De voorwaarden van de kaderregeling zijn niet vervuld. Bijgevolg is de stille participatie ten belope van 2,5 miljoen DEM onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt.

(62) De door Stadtwerke Chemnitz verleende respijtperiode voor een bedrag van 1,167 miljoen DEM vormt herstructureringssteun. Aangezien ook hier de voorwaarden van de kaderregeling niet werden nageleefd, is deze maatregel eveneens onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt.

([14]) Balans en resultatenrekening van BHC voor 1996 liggen nog niet voor.

([15]) Dit bedrag is afkomstig uit de lijst van activa en passiva die de bewindvoerder op 18 april 1997 opstelde. Voor 1997 is de boekhouding onvolledig.

(63) Het BvS-krediet van 500 000 DEM is onverenigbaar met de criteria inzake de toekenning van herstructureringssteun, noch kan het worden goedgekeurd op grond van de uitzonderingsbepalingen uit de kaderregeling.

(64) De Commissie stelt vast dat Duitsland in strijd met artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag de betrokken steun heeft toegekend. De door de deelstaat Saksen verleende garantie ten belope van 1,8 miljoen DEM, de stille participatie uit het consolidatiefonds ten belope van 2,5 miljoen DEM, de door Stadtwerke Chemnitz verleende respijtperiode ten bedrage van 1,167 miljoen DEM en het BvS-krediet van 500 000 DEM, vermeerderd met 5 800 DEM rente, moeten door Duitsland in overeenstemming met de desbetreffende nationaal-rechtelijke procedures worden teruggevorderd,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

De overheidssteun ten belope van 5,9728 miljoen DEM die Duitsland aan het te Chemnitz gevestigde Brockhausen Holze GmbH heeft verleend, is onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt.

Deze steun is als volgt samengesteld:

a) een garantie van de deelstaat Saksen ten belope van 1,8 miljoen DEM;

b) een stille participatie uit het consolidatiefonds van de deelstaat Saksen ten belope van 2,5 miljoen DEM;

c) een krediet van 500 000 DEM, vermeerderd met 5 800 rente DEM, en

d) een respijtperiode voor een bedrag van 1,167 miljoen DEM.

Artikel 2

1. Duitsland neemt alle nodige maatregelen om de in artikel 1 bedoelde en reeds onwettig ter beschikking gestelde steun van de begunstigde terug te vorderen.

2. De terugvordering van de steun geschiedt volgens de bepalingen en procedures van het Duitse recht. De terug te vorderen steun omvat rente vanaf de datum waarop de steun de begunstigde ter beschikking is gesteld tot de datum van de daadwerkelijke terugbetaling ervan. De rente wordt berekend op grond van de referentierentevoet welke wordt gehanteerd voor de berekening van het nettosubsidie-equivalent in het kader van regionale steunregelingen.

Artikel 3

De Bondsrepubliek Duitsland deelt de Commissie binnen twee maanden vanaf de kennisgeving van deze beschikking mee welke maatregelen zij heeft genomen om hieraan te voldoen.

Artikel 4

De onderhavige beschikking is gericht tot de Bondsrepubliek Duitsland.

Gedaan te Brussel, 28 juli 1999.

Voor de Commissie

Karel VAN MIERT

Lid van de Commissie